

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО І ГОСПОДАРСЬКОГО
ПРАВА ТА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ
РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент IV курсу 13-421з групи
Спеціальності: 081 Право
Освітньо-професійної програми «Право»

Петрів Олег Анатолійович

Керівник: ст. викладач Парасочкіна К.В.

Рецензент: д.ю.н., професор Саїнчин О. С.

ЗМІСТ

ВСТУП.	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО - ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	6
1.1. Зміст адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб	6
1.2. Поняття та ознаки юридичної особи	14
РОЗДІЛ 2. МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	23
2.1. Адміністративні процедури здійснення державної реєстрації юридичних осіб	23
2.2. Суб'єкти реєстраційної процедури державної реєстрації юридичних осіб	35
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	45
3.1. Відповідальність юридичних осіб	45
3.2. Проблемні питання щодо ліквідації державної реєстрації юридичних осіб в Україні	51
ВИСНОВКИ.	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	60

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сьогодні Україна перебуває на шляху формування правової держави, однією із перших задач є створення системи державного управління де кожній людині буде гарантовано реальне додержання і охорона з боку виконавчої влади належних їй прав і свобод, а також ефективний захист цих прав і свобод у разі їх порушення, що є однією з найважливіших ознак демократичної держави. Визнання, дотримання й захист прав та свобод людини і громадянина є обов'язком держави. У механізмі визнання прав людини інститут реєстрації відіграє вкрай важливу роль.

Реєстраційна інформація у різних сферах суспільного життя, її передача комунікаційними засобами викликає необхідність належного адміністративно-правового забезпечення сфери реєстрації юридичних осіб із використання інформації як для забезпечення прав і свобод людини, так і для ефективної реалізації державних інтересів. В зв'язку з цим виникають нові суспільні відносини, перше, у сфері державного управління в зв'язку з проведенням органами виконавчої влади та місцевого самоврядування державної реєстрації різних об'єктів, по-друге, мають безперечний юридичний характер (регулюються відповідними нормативно-правовими актами), по-третє, здійснюються згідно встановленої процедури.

Питанням адміністративно-правового регулювання державної реєстрації фізичних осіб, звертало уваги немало фахівців у різних галузях, а саме: В. Авер'янов, І. Арістова, О. Бандурка, Д. Бахрах, І. Бачило, В. Брижко, В. Берназ, Ю. Битяк, В. Білоус, А. Васильєв, І. Галкін, І. Голосніченко, Б. Єлепова, І. Жилінкова, В. Журавський, В. Колпаков, Т. Коломоєць, С. Ківалов, А. Комзюк, К. Левченко, П. Матишевський, А. Монаєнко, Р. Максакова, Т. Міхтевова, С. Петков, Д. Приймаченко, С. Нижник, С. Саїв, В. Смитиєнко, В. Сташис, І. Трубавіна, М. Тучак, О. Удалова, В. Цимбалюк, М. Швець, О. Шамрай, О. Юшкевич, Я. Яковлєв, та інші.

Однак, на сьогодні практично відсутні наукові дослідження у реєстрації

юридичних осіб, що потребує нагальної уваги та додаткових наукових доробок.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у дослідженні та науково-теоретичному обґрунтуванні сутності адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб.

Для досягнення визначеної мети поставлено такі **завдання**:

- визначити зміст адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб,
- дослідити поняття та ознаки юридичної особи,
- проаналізувати адміністративні процедури здійснення державної реєстрації юридичних осіб,
- охарактеризувати суб'єктів реєстраційної процедури державної реєстрації юридичних осіб.
- розглянути відповідальність юридичних осіб,
- встановити проблемні питання щодо ліквідації державної реєстрації юридичних осіб в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб.

Предметом дослідження є особливості адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб.

Методи дослідження. Методологічну основу складає ряд юридичних методів, а саме: за допомогою системного методу визначено адміністративно-правове регулювання юридичних осіб. Загальнонауковий та аналітичний методи дозволили проаналізувати законодавчу базу в сфері державної реєстрації юридичних осіб. За допомогою логіко-семантичного методу з'ясовано зміст та сутність терміну «юридична особа», «державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». Структурний метод застосовано для аналізу складів адміністративного правопорушення, вчиненого юридичною особою. За допомогою порівняльно-правового методу вивчено відповідальність юридичних осіб.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Кваліфікаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри адміністративного і господарського права та правоохоронної діяльності історико-юридичного факультету Херсонського державного університету на тему: «Адміністративно-правове регулювання суспільних відносин у соціально-економічній, адміністративно-політичній сферах та правоохоронній діяльності» (номер державної реєстрації 0117U001733). Тема кваліфікаційної роботи затверджена Вченою радою Херсонського державного університету (Наказ Херсонського державного університету № 382-Д від 22.04.2020 року).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані положення та висновки можуть бути використані в нормотворчій діяльності правоохоронних органів, а також при викладанні дисциплін «Адміністративне право» та «Правоохоронна діяльність України».

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовано у доповіді на П'ятій Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів» (20 березня 2019 року, Херсонський державний університет, м. Херсон).

Публікації. Основні результати дослідження викладені у збірнику тез виступу науково-практичній конференції.

Петрів О.А. Визначення змісту державної реєстрації юридичних осіб. Пята Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Реформування правової системи України під впливом євроінтеграційних процесів» (20 березня 2019 року, Херсонський державний університет, м. Херсон). Херсон. 2020. Збірник готується до друку.

Структура роботи. складається із трьох розділів, шести підрозділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

1.1. Зміст адміністративно-правового регулювання державної реєстрації юридичних осіб

Конституція України установила пріоритет прав і свобод людини та громадянина. Частина 2 ст. 3 Конституції України закріпила, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [33].

Держава через свої виконавчо - владні інститути регулює їх діяльність та здійснює відповідне забезпечення. Специфіка сфери виконавчо-розпорядчої діяльності, правове положення, методи і засоби правового регулювання, які використовуються державно-владними суб'єктами, що здійснюють реєстрацію, зумовлюють адміністративно-правову природу проведення державою єдиної реєстраційної політики.

Проведення державної реєстрації певних об'єктів органами виконавчої влади може розглядатися як адміністративна послуга. Адміністративна послуга – це спрямована на забезпечення умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи публічно-владна діяльність адміністративного органу, яка здійснюється за заявою особи [3, с. 120].

На сьогоднішній день правовим регулюванням адміністративних послуг є Концепція адміністративної реформи в Україні.

Розглядаючи публічні послуги за змістом, професор І. Голосніченко виділяє їх на такі підвиди: освітянські, медичні, комунальні, транспортні, рятувальні, правозахисні, управлінські, у тому числі адміністративні, у зв'язку з чим не можна всі публічні послуги вважати адміністративними.

Адміністративні послуги у своїй основі є управлінськими, вони мають організаційний характер і неправомірно вважати усі послуги, що надаються державою та органами місцевого самоврядування, адміністративними. Адміністративна послуга в основі своїй має організаційні дії, необхідні для забезпечення прав і свобод людини та громадянина [18, с. 95].

Методологічною основою доктрини адміністративних послуг є концепція служіння держави (влади) людині (суспільству). Адміністративну послугу можна розглядати в двох аспектах: а) як публічно-владну діяльність адміністративного органу спрямовану на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації прав фізичної або юридичної особи, яка здійснюється за заявою цієї особи; б) як результат публічно-владної діяльності адміністративного органу спрямованої на забезпечення (юридичне оформлення) умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи, яка здійснювалась за заявою особи [67].

Тобто, адміністративні послуги у першу чергу скеровані на задоволення потреб особи у реалізації своїх прав через органи виконавчої влади.

У своєму дослідженні Ю. Юшкевич пише, що ідентифікувати діяльність органів виконавчої влади щодо проведення державної реєстрації як надання адміністративної послуги можна завдяки ознакам, які мають адміністративні послуги: 1) адміністративна послуга надається за заявою фізичної або юридичної особи. Тому так звана «втручальна» діяльність адміністративного органу (перевірки тощо) не є адміністративною послугою; 2) надання адміністративних послуг пов'язане із забезпеченням умов для реалізації суб'єктивних прав конкретної особи. Найбільш типовими зразками адміністративних послуг є різноманітна діяльність щодо проведення реєстрації, видачі дозволів (ліцензій) тощо; 3) адміністративні послуги надаються виключно адміністративними органами шляхом реалізації владних повноважень. Поняття «адміністративного органу» є органом виконавчої влади. Тобто органом може вважатися будь-який суб'єкт (в тому числі

установа, організація, підприємство незалежно від форми власності тощо), який на виконання закону чи у порядку делегування здійснює функції державного управління або місцевого самоврядування. Отримати конкретну адміністративну послугу можна, як правило, тільки в одному адміністративному органі (наприклад, зареєструватися суб'єктом підприємницької діяльності фізична особа може лише у районній державній адміністрації чи виконкомі за місцем проживання). В цьому сенсі адміністративний орган володіє «монополією» на надання такої адміністративної послуги. Застереження щодо владності має на меті «відсіяти» різні супутні послуги господарського характеру, які сьогодні мають право надавати багато органів виконавчої влади в Україні; 4) право на отримання особою конкретної адміністративної послуги та відповідне повноваження адміністративного органу має визначатися лише законом; 5) результатом адміністративної послуги в процедурному значенні є адміністративний акт – рішення або дія адміністративного органу, яким задовольняється звернення особи. Такий адміністративний акт має конкретного адресата – споживача адміністративної послуги, тобто особу, яка звернулася за даною послугою [78]. Основний обов'язок держави є захист прав та свобод людини і громадянина.

Визначаючи зміст будь-чого необхідно у першу чергу звернути свою увагу на значення цього слова. Так, тлумачний словник української мови трактує термін «зміст» у таких значеннях: 1) суть, внутрішня особливість чого-небудь; 2) певні властивості, характерні риси, які відрізняють дане явище, предмет від подібних явищ, предметів і т.ін.; 3) розумна основа, мета, призначення чого-небудь [64].

Науковці вважають, що юридичний зміст відбиває передбачені нормами права реальні можливості стосовно здійснення суб'єктивних прав та юридичних обов'язків, тоді як фактичний – фактичну поведінку, у межах якої реалізуються суб'єктивні права та юридичні обов'язки суб'єктів правовідносин [29].

Говорячи за розуміння слова реєстрація то у сучасній українській мові це слово означає дію за значенням реєструвати, тобто: фіксувати, перевіряти за допомогою приладів, яке-небудь явище, спостереження, якийсь факт; вносити кого-, що-небудь у список, книгу для запису справ, документів, майна, земельних володінь тощо з метою обліку або надання йому законної чинності; автоматично записувати значення вимірюваної величини, що змінюється в часі [73, с. 1208].

Юристи дають визначення поняття «реєстр», як те що походить з латинської мови «*regestra*» й у перекладі означає список, перелік, а слово «реєстрація» як: внесення до відповідних списків, реєстру або спеціальних книг чи журналів окремих відомостей щодо будь-яких осіб (учасників загальних зборів акціонерного товариства, з'їзду, конференцій тощо), організацій, цінних паперів (акцій, облігацій, векселів), майна або інших матеріальних об'єктів, документів (службових листів, договорів, наказів, кореспонденції тощо), нормативно-правових актів, особистих немайнових прав фізичних чи юридичних осіб або письмовий запис чи фіксація іншим чином (наприклад, електронними засобами) певних фактів, подій та явищ з метою їх обліку та контролю, засвідчення дійсності та надання їм законного (легітимного) статусу [77, с. 261].

Юридичне визначення поняття «реєстр» міститься у юридичному словнику і визначається як форма матеріального відображення результату реєстрації. Під реєстром (від лат. *regestra* – список, перелік) розуміють форму матеріального відображення результату реєстрації у вигляді списку, показника, певної бази даних, спеціально зброшурованої, прошнурованої та скріпленою печаткою книги або журналу, іншого облікового документа, що містять необхідні відомості стосовно об'єкта, предмета, факту, явища або події, які фіксуються (реєструються) з метою обліку і надання їм статусу офіційно визнаних актів. Форми і види реєстру, порядок їх ведення, спеціальні вимоги до окремих реєстрів визначають відповідними актами законодавства України [76]. Державна реєстрація (пізньолат. *registratio* – внесення до списку,

переліку) – письмовий запис або фіксація іншим чином фактів, явищ, відомостей чи певних матеріальних об'єктів з метою їх державного обліку та контролю, засвідчення дійсності і надання їм законного (легітимного) статусу, а також вчинення інших реєстраційних дій. Державна реєстрація є доказом обставин, що тягнуть за собою певні юридичні наслідки (наприклад, набуття з моменту реєстрації цивільної правоздатності та дієздатності суб'єктами підприємницької діяльності). Державна реєстрація здійснюється у встановленому законодавством порядку уповноваженими державою органами виконавчої влади, на які покладено також обов'язки щодо ведення та належного функціонування відповідного реєстру [75].

Державна реєстрація проводиться відповідно до встановленої законом процедури. Під процедурою реєстрації розуміється нормативно встановлена послідовність здійснення певних юридично значущих дій суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері державної реєстрації. Необхідність нормативного врегулювання процедури реєстрації обумовлена задачами винесення законного реєстраційного акту і дотриманням прав громадян, юридичних осіб при проведенні державної реєстрації. В цілому ж нормативна модель процедури державної реєстрації повинна чітко визначати: 1) цільове призначення процедури; 2) тип основних відносин; 3) коло, що беруть участь в процедурі осіб; 4) акти поведінки, які можуть і повинні вчинити учасники поведінки; 5) послідовність здійснення актів поведінки; 6) терміни і місце здійснення окремих процедурних дій і процедури в цілому; 7) правові засоби, що забезпечують функціонування процедури [57, с. 87-90]. Ж. Іонова вважає, що основним призначенням державної реєстрації є первинна легітимація учасників господарського обороту в цілому, що складається із трьох елементів: державного обліку суб'єктів підприємницької діяльності; збору публічно-достовірних відомостей про їх правове, майнове і організаційне становище; здійснення контролю за законністю виникнення, зміни і припинення правового статусу підприємця [27].

Таким чином, законодавець не дає чіткого розмежування щодо

реєстрації із цього випливає, що її можуть здійснювати як фізичні так і інші особи у різних напрямках. У першу чергу реєстрацію здійснюють державні органи та органи місцевого самоврядування або як на сьогодні прийнято говорити надання відповідних послуг, які відносяться до сфери публічних послуг.

Державні послуги – це послуги, що надаються органами державної влади (як правило, виконавчої) та державними підприємствами, установами, організаціями [8, с. 11]. На думку, О.Кузьменко – це регламентована адміністративно-процесуальними нормами діяльність уповноважених органів публічної адміністрації, в ході якої вирішуються питання: (а) про офіційне визнання законності правових актів, (б) законності дій юридичних і фізичних осіб, (в) наділення суб'єктів права відповідними правами або обов'язками, (г) про облік і фіксацію юридичних фактів шляхом закріплення їх у реєстраційних документах [35, с. 244]. Публічні послуги – це послуги, які можуть надавати як державні органи, так і органи місцевого самоврядування і будь-які інші органи, якщо держава делегує їхнє виконання і забезпечує відповідні ресурси для їх виконання. Основними ознаками публічних послуг є те, що вони забезпечують діяльність загальнозначущої спрямованості; мають необмежене коло суб'єктів, що користуються ними; здійснюються або органом державної влади, або іншим суб'єктом і ґрунтуються як на публічній, так і на приватній власності [66, с. 5].

Професор О.М. Бандурка та М.М. Тищенко виділяють декілька груп реєстраційних проваджень. Частина з них пов'язана з реєстрацією певних фактів (актів). Прикладом таких проваджень можуть служити провадження по реєстрації актів цивільного стану (посвідчення фактів народження, смерті, одруження, розірвання браку) і видачі громадянам відповідних свідоцтв, а також провадження по реєстрації колективних договорів і угод.

Значна частина такого роду проваджень пов'язана з реєстрацією певних суб'єктів. Зокрема, до них відносяться: державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності; реєстрація комерційних банків; реєстрація

місцевих об'єднань громадян, органів територіальної самоорганізації населення; реєстрація об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, реєстрація житлово-будівельних і гаражних кооперативів; державна реєстрація друкарських засобів масової інформації і інформаційних агентств; реєстрація адвокатських об'єднань і т.д.

Окремі реєстраційні провадження пов'язані з реєстрацією певних об'єктів. Так, в цьому блоці проваджень можна виділити:

- реєстрація відповідно до закону об'єктів нерухомого майна;
- реєстрація автотранспортних засобів;
- реєстрація цивільних повітряних судів, аеродромів, аеропортів і привласнення повітряним судам, внесеним в державний реєстр, державних і реєстраційних пізнавальних знаків;
- реєстрація річкових і морських судів під прапором України і т.д.

У відповідних випадках здійснюється реєстрація певних прав, зокрема, права власності, використання землі, і договорів оренди землі. До числа різновидів реєстраційних проваджень можна віднести провадження по легалізації, наприклад, консульська легалізація документів, а також провадження по нострифікації (визнанню актів) і встановленню достовірності актів. Прикладами такого роду проваджень можуть служити провадження по нострифікації дипломів і атестатів, виданих громадянам України в інших країнах, а також провадження по встановленню достовірності сертифікатів про походження товарів з України. Значне число проваджень пов'язано з акредитацією, атестацією і сертифікацією. Серед такого роду проваджень можна виділити, наприклад, провадження по акредитації вищих учбових закладів, по акредитації установ охорони здоров'я, по акредитації журналістів і технічних працівників засобів масової інформації при органах державної влади і місцевого самоврядування, по атестації судових експертів, сертифікації продукції в рамках державної системи сертифікації і т.ін. [12, с. 17-20].

На сьогодні в Україні запроваджені Єдині реєстри до яких заноситься

необхідна інформація у тому числі і по юридичних особах. Наприклад, до об'єктів, що здійснюють діяльність реєструванням фізичних осіб, відносяться Міністерство юстиції України, Державний департамент у справах, громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб при Міністерстві внутрішніх справ; Державна Податкова Адміністрація України; тощо. У своєму дослідженні Д.Мовчан вказує, що суть полягає: по-перше, при здійсненні реєстраційної процедури фіксація юридичних фактів у більшості випадків відбувається не тільки в реєстраційних документах, а й у відповідних автоматизованих електронних системах, які становлять собою організаційно-технічні системи оброблення інформації з використанням технічних і програмних засобів, держателем яких є відповідні органи центральної виконавчої влади; по-друге, особами, уповноваженими на здійснення реєстраційних дій можуть бути не тільки органи публічної адміністрації, а й комунальні підприємства, яким делеговані відповідні повноваження, а у деяких випадках, й окремі особи (наприклад, приватні й державні нотаріуси) [40].

Основним є Міністерство юстиції України яке здійснює свої повноваження як безпосередньо, так і через утворені територіальні органи, які реалізують політику держави у сфері державної реєстрації. Державна реєстрація проводиться відповідно до встановленої законом процедури. Під процедурою реєстрації розуміється нормативно встановлена послідовність здійснення певних юридично значущих дій суб'єктами адміністративно-правових відносин у сфері державної реєстрації. Необхідність нормативного врегулювання процедури реєстрації обумовлена задачами винесення законного реєстраційного акту і дотриманням прав громадян, юридичних осіб при проведенні державної реєстрації. В цілому ж нормативна модель процедури державної реєстрації повинна чітко визначати: 1) цільове призначення процедури; 2) тип основних відносин; 3) коло, що беруть участь в процедурі осіб; 4) акти поведінки, які можуть і повинні вчинити учасники поведінки; 5) послідовність здійснення актів поведінки; 6) терміни і місце

здійснення окремих процедурних дій і процедури в цілому; 7) правові засоби, що забезпечують функціонування процедури [57].

Крім того, Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» передбачено, що державна реєстрація юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців проводиться посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [49].

Тобто, виходячи із вищевказаного, зміст державної реєстрації юридичних осіб, полягає у тому що по-перше, за своєю правовою природою це публічна діяльність уповноважених владних органів, яким делеговані ці повноваження стосовно здійснення певних реєстраційних дій, по друге, з додержанням встановленої процедури це фіксація визначеними законодавством особами у відповідних Реєстрах, у першу чергу органом юстиції.

1.2. Поняття та ознаки юридичної особи

В Україні створюються нові моделі взаємодії людини і публічної адміністрації та забезпечення прав і свобод громадянина. Неабияке місце в ній призначено юридичним особам.

У своїй більшості юридичну особу розглядають з позиції цивільного права, але ми будемо розглядати їх зміст та ознаки саме з позиції адміністративного права, оскільки саме у ньому регулюється численні і різноманітні взаємостосунки (відносини) між державними органами і приватними (фізичними і юридичними) особами стосовно забезпечення необхідних умов для ефективної реалізації, а при необхідності – і захисту,

належних приватним особам прав, свобод і законних інтересів [45, с. 164]. Питання навколо визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного права існує досить давно. Дискусії точаться не лише в площині зарахування юридичної особи до суб'єктів адміністративного права а і стосовно моменту, коли це власне було здійснено. Першим правовим актом, так званим «першоджерелом», що відніс юридичну особу до суб'єктного складу публічної відповідальності було «Уложение о наказаниях уголовных и исправительных» 1845 року, на який посилався Пусторослев П. П., ще в 1908 році [58, с. 200-202]. В Енциклопедичному словнику ще в 1893 році зазначалося, що юридичну і фізичну особу розрізняють в праві з огляду на те, що далеко не завжди можливо в кожному окремому випадку розмежувати права та обов'язки людей, справжніх суб'єктів права і носіїв правоздатності, так як часто права здобуваються, здійснюються і захищаються цілими спілками людей або певним чином організованими установами. В останньому випадку мова йде про юридичну особу як особливий суб'єкт права [25, с. 415].

Свого часу науковець Е. Берендтс писав, що кожна держава з точки зору права є юридичною особою, яка є суб'єктом примусового, постійного, мирного владарювання. Об'єктами державного владарювання є: 1) підпорядковані державі публічно-правові спілки (громади, земства, провінції), які в свою чергу існують на підставі державного визнання або встановлення юридичними особами, які користуються певним ступенем примусової влади в межах даного місцевого підлеглого союзу (міста, села, волості, повіту, губернії) під контролем державної влади; 2) різні громадські союзи, установи або корпорації, добровільно створені (з дозволу державної влади) приватними особами з огляду на спільність різних інтересів, економічних, духовно-моральних чи розумових, (наприклад, акціонерні компанії, благодійні установи, наукові товариства), життєдіяльність яких, врегульована нормами приватного і публічного права; 3) окремі фізичні особи. Всі ці юридичні та фізичні особи, будучи об'єктами державного владарювання, за певних умов закликаються державою до участі в здійсненні державних завдань. ...

Діяльність держави і покликаних нею до сприяння юридичних і фізичних осіб, спрямована на здійснення державних завдань, називається управлінням або адміністрацією [14, с. 2].

Юридична особа є суб'єктом права, що створюється шляхом виокремлення якостей, властивостей, інших елементів правової особистості людини і їх об'єднання в іншій формі (в межах іншої, по-відношенню до людини правової форми), що стосується також держави, муніципальним утворенням, приватним корпораціям, іншим соціальним об'єктам, що відповідають вимогам воле здатності та цілісності, певної єдності [9, с.86]. У ст. 80 Цивільного кодексу України закріплено поняття юридичної особи, відповідно до якої це організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку [71].

Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді. Юридична особа є суб'єктом, як публічного, так і приватного права, може вступати в цивільні, трудові, адміністративні та кримінальні відносини. Однак, при дослідженні феномену юридичної особи важливим питанням є обґрунтування розмежування майна корпорації і учасників цієї корпорації, а також третіх осіб. Адже, виступаючи від свого імені у різних правових відносинах, юридична особа має право вступати у відносини і від імені відповідаючого в рамках цих відносин власним майном [69, с. 153–156]. Великий енциклопедичний юридичний словник тлумачить юридичну особу, як об'єднання осіб і/або майна у відокремлене підприємство, установу або організацію, яка має майнові та особисті немайнові права і несе відповідні обов'язки, може бути позивачем і відповідачем у суді [15, с. 585].

Отже, виходячи із визначення юридична особа є ообливим суб'єктом, тобто це як правило певне об'єднання, а не одна особа, але як правило від його імені виступає одна особа яка виступає у різних державних інстанціях втупаючи у різні правовідносини.

Ф.Брокгауз та І.Ефрон розрізняли два види юридичних осіб – спілки (корпорації) та установи (установлення, інститути, Anstalt, Stiftung). Але не всякий союз – юридична особа. Товариство – союз, але в ньому права та обов'язки встановлюються на користь самих же товаришів, ними здійснюються і захищаються, при чому кожен товариш активно бере участь у встановленні, здійсненні та захисті прав, особисто або через довірених осіб. У акціонерній компанії, навпаки, особи, що виділяють частину свого майна або праці для досягнення тієї чи іншої господарської мети, передають кошти для цієї мети і розпорядження своїми грошима деякій організації, в якій вони є учасниками (загальні збори, правління), але з обов'язком підпорядкування волі кожного волі більшості. В установі досягнення цілей, заради яких вона заснована, і турботи про людей, для блага яких вона створена, надається, незалежно від останніх, особливому установленню. Різниця між союзом (корпорацією) та установою полягає в тому, що перше ґрунтується на засадах самоврядування, а друге організовано на адміністративних засадах, але це не усуває визнання істинними суб'єктами права як в корпорації, так і в установі осіб, заради інтересів яких вони існують» для виникнення юридичної особи потрібні: а) наявність волі установника прав на користь юридичної особи, вираженої в договорі учасників (для союзу) або особливому акті, наприклад, заповіті (для установ); б) встановлення певної організації управління і захисту. Для корпорацій вона виразно встановлюється в законі, для установ – волею засновника, але з дотриманням певних вказівок закону; в) затвердження статуту (договору) або установчого акта державною владою [25].

В.Галуцько вживає термін «юридична особа» як синонім колективних суб'єктів, включаючи до нього адміністративно-територіальні одиниці та їх населення, виборчі округи, релігійні організації, промислові підприємства, іноземні підприємства [4, с. 121]. Т.Мацелик, класифікує юридичних осіб: 1) за організаційно-правовою формою суб'єктів адміністративного права – індивідуальні та колективні; 2) за зовнішньою відокремленістю – фізичні особи; юридичні особи; колективні суб'єкти, що не мають статусу юридичної

особи; 3) за наявністю владних повноважень – на суб'єктів, наділених владними повноваженнями та суб'єктів, не наділених владними повноваженнями; 4) за ступенем участі у публічному управлінні – суб'єкти, чий інтереси і права підлягають реалізації і захисту в публічному управлінні (громадяни, іноземці, особи без громадянства, біженці, підприємства, установи, організації, громадські об'єднання); суб'єкти, які безпосередньо реалізують надані їм повноваження з метою забезпечення належного порядку управління (органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, Президент України); суб'єкти, які опосередковано (через власний апарат) беруть участь у публічному управлінні (апарат Верховної Ради України, комітети Верховної Ради, Державна судова адміністрація України, керівники державних підприємств, установ, організацій); 5) за аксіологічним критерієм суб'єктів адміністративного права необхідно поділити на первинних (органи публічної адміністрації та індивіди) та похідних (підприємства, установи, організації усіх форм власності (в тому числі міжнародні та іноземні), релігійні організації, громадські об'єднання) [39].

Р. Шишка поділяє на дві групи юридичних осіб: легальні, що безпосередньо передбачені в ст.80 ЦК України, та доктринальні – вказані в доктрині цивільного права. До легальних відносяться такі ознаки юридичної особи: 1) організаційна єдність як єдине ціле чи єдиний організм, який має свою структуру, кожен елемент виконує свою функцію, та забезпечує досягнення мети створення юридичної особи; 2) легалізаційна ознака – юридична особа має бути створена та зареєстрована у встановленому порядку. До доктринальних ознак юридичної особи відносяться: 3) участь у цивільному обігу від свого імені. Це означає, що юридична особа діє в цивільних відносинах від свого імені, а не від імені її засновників. Тим самим підкреслюється різна правова природа прав засновників юридичної особи та самої юридичної особи; 4) є дієздатною і самостійно відповідає за свої зобов'язання (ст. 96 ЦК) усім належним їй майном. Учасник (засновник) юридичної особи не відповідає за зобов'язаннями юридичної особи, а юридична особа не відповідає за

зобов'язаннями її учасника (засновника), крім випадків, встановлених установчими документами та законом. Особи, які створюють юридичну особу, несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, що виникли до її державної реєстрації. Юридична особа відповідає за зобов'язаннями її учасників (засновників), що пов'язані з її створенням, тільки в разі наступного схвалення їхніх дій відповідним органом юридичної особи; 5) має процесуальну правосуб'єктність – здатність бути позивачем і відповідачем у суді. Це означає, що юридична особа може бути стороною в цивільному процесі, та особливо для комерційних юридичних осіб – у господарському процесі [74, с. 69-70]. Юридичну особу не можна віднести до так званої «фікції», бо вона такою не являється чи до «фізичної реальності», оскільки юридична особа виступає такою собі юридичною реальністю, абстрактним центром господарського життя, відокремлена від окремих осіб, що її створили [43, с. 308].

У своєму дослідженні М.Костів, зазначає, що змістом поняття юридичної особи є сукупність ознак, які являють собою ті умови діяльності колективного утворення, за наявності яких воно стає самостійним носієм прав і обов'язків, тобто юридичною особою, суб'єктом правовідносин. Та виділяє ознаки юридичної особи на дві групи. До першої належать істотні ознаки, які мають засадничий характер, оскільки саме їх сукупність дає нам можливість визначити організацію як суб'єкта права і саме їх наявність чи відсутність дозволяє відрізнити юридичну особу від інших суб'єктів правових відносин. Вони носять загальний характер і існують завжди незалежно від виду і організаційно-правової форми юридичної особи. Такими істотними ознаками юридичної особи є організаційна єдність і відокремленість майна. До другої групи -індивідуалізуючі ознаки, за допомогою яких ідентифікується організація, тобто які визначають статус юридичної особи, а не саму юридичну особу. А саме: наявність установчих документів, державна реєстрація, найменування, організаційно-правова форма, місцезнаходження, наявність органів юридичної особи, печатки і штампи, наявність банківських рахунків і бухгалтерського балансу [34, с. 10-11].

Порядок створення юридичних осіб встановлюється Конституцією України та спеціальним законодавством. Так, наприклад, Законом України від 17 березня 2011 року «Про центральні органи виконавчої влади» передбачено, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади утворюються, реорганізуються та ліквідуються Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України. Державна реєстрація міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади як юридичної особи здійснюється у триденний строк з дня набрання чинності актом Президента України про призначення керівника новоутвореного міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади набувають статусу юридичної особи з дати внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців запису про їх державну реєстрацію як юридичної особи [55].

Інший приклад, відповідно до ст. 54 Закону України від 5 листопада 1991 р. «Про прокуратуру» Генеральна прокуратура України та підпорядковані їй прокуратури є юридичними особами і мають свою печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням [54]. Органи прокуратури здійснюють прокурорський нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів КМУ міністерствами та іншими ЦОВВ, Радою міністрів АРК, органами місцевого самоврядування, військовими частинами, політичними партіями, громадськими організаціями, масовими рухами, підприємствами, установами й організаціями незалежно від форм власності, підпорядкованості та приналежності; посадовими особами та громадянами [412, с. 392].

Відповідно до статті 167 Цивільного кодексу України передбачено, що держава може створювати юридичні особи публічного права у вигляді державних підприємств, навчальних закладів тощо [71]. Деякі вчені права та обов'язки юридичних осіб розподіляють за такими критеріями: 1) Залежно від наявності у юридичної особи владних повноважень: права та обов'язки (компетенція та повноваження) органів публічної адміністрації (видавати

адміністративні акти, здійснювати контроль за їх виконанням, видавати дозволи та ліцензії, обов'язок діяти в межах Конституції та законів України, обов'язок дотримуватися прав приватних осіб у публічних відносинах, обов'язок забезпечення нормативно-правового регулювання тощо), які, у свою чергу, залежно від самостійності прийняття рішень поділяються на: імперативні, чітко визначені повноваження, що не передбачають самостійності органу публічної адміністрації при прийнятті певного рішення (обов'язок анулювати дозвіл суб'єкта господарювання на впровадження нових технологій у випадку виявлення порушень правил пожежної безпеки, що може призвести до виникнення пожежі або створення перешкод у її гасінні та евакуації людей, обов'язок видати припис про усунення допущених правопорушень у разі публічного оголошення керівними органами політичної партії наміру вчинення нею дій, за які законами України передбачена юридична відповідальність, тощо); дискреційні повноваження, тобто повноваження щодо реалізації адміністративного розсуду, коли вони не передбачають обов'язків органу узгоджувати свої рішення з будь-яким іншим суб'єктом та пов'язані із певною «альтернативністю» норми у визначенні меж можливих дій або бездіяльності органу (наприклад, право встановлювати певні пільги при сплаті податків, право обирати та призначати відповідний вид адміністративного стягнення за наявності альтернативи у санкціях тощо); права та обов'язки юридичних осіб, не наділених владними повноваженнями (зокрема, право на одержання адміністративної послуги, право подавати позов через адміністративний суд на дії (бездіяльність) та рішення органів публічної адміністрації та їх посадових осіб, право на звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування тощо). 2) Залежно від підстав виникнення: легальні – права та обов'язки, які закріплені адміністративним законодавством (обов'язок одержання відповідної ліцензії або дозволу на певний вид господарської діяльності, право на оскарження податкового повідомлення-рішення тощо); договірні – права та обов'язки, що закріплені адміністративним договором (зобов'язання щодо виконання робіт, надання послуг, виконання умов

адміністративного договору у встановлені ним строки, право на дострокове розірвання договору, його пролонгацію тощо). 3) Залежно від обсягу адміністративної правосуб'єктності: загальні права та обов'язки, характерні для всіх юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційно-правових форм (право вступу у правовідносини, обов'язок нести адміністративну відповідальність, обов'язок виконання рішення суду, в тому числі адміністративного тощо); спеціальні права та обов'язки, тобто ті, що характерні для окремих груп юридичних осіб, різних організаційно-правових форм, форм власності тощо (зокрема, право громадських об'єднань на участь у регуляторній політиці, застосування заходів адміністративного примусу, обов'язок одержання ліцензії на певний вид господарської діяльності, обов'язок сплачувати відповідний податок залежно від виду діяльності (наприклад, сплата акцизного податку тощо). 4) За характером правових норм, що їх закріплюють: матеріальні права та обов'язки (наприклад, право політичної партії використовувати державні засоби масової інформації, обов'язок виконання приписів органів публічної адміністрації тощо); процесуальні права та обов'язки (наприклад, право оскаржувати судові рішення у частині, що стосується їхніх інтересів, обов'язок добросовісно користуватися належними їм процесуальними правами і неухильно виконувати процесуальні обов'язки тощо) [38]. Ми з ними погоджуємось

Таким чином юридичний суб'єкт починає своє існування з моменту державної реєстрації підприємства, установи, організації. Припиняється правоздатність з моменту ліквідації підприємства.

Зміст реєстрації юридичної особи полягає в адміністративних взаємовідносинах між державою та юридичною особою. На сьогодні чіткого визначення поняття юридичної особи відсутнє. На нашу, думку, це суб'єкт адміністративного права, який має організаційно-правову форму власності, що зареєстрований відповідно до чинного законодавства, володіє адміністративною правоздатністю та дієздатністю та його діяльність направлена на реалізацію захисту публічного інтересу.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

2.1. Адміністративні процедури здійснення державної реєстрації юридичних осіб

Щоб надати послугу необхідно здійснити певні процедури. Термін «процедура» (от лат. *Procedere* - просуватись) означає порядок розгляду, обговорення, виконання ряду послідовних заходів, дій в будь-якій складній справі [62, с. 572.].

Процедура – це самостійне цілісне юридичне утворення, яке регламентоване юридичними нормами, а в деяких випадках і звичаєм чи традиціями, визначає порядок здійснення учасниками відносин юридично й соціально значущих дій та забезпечує реалізацію нормативно-правового регулювання суспільних відносин. У лексичному плані процедура визначається як «установлена, прийнята послідовність дій для здійснення або оформлення якої-небудь справи» [23]

Юридична процедура це особливий нормативно встановлений порядок здійснення юридичної діяльності, що забезпечує реалізацію норм матеріального права и заснованих на них матеріальних правовідносинах, які охороняються від порушення правовими санкціями [11]. На думку Е. Демського, усі процедури класифікуються на три групи, а саме: перша група процедур – передбачає наявність спору між сторонами – спрямована на вирішення цих спорів у суді. Характеризується змагальністю сторін у процесі. До цієї групи належать процедури, врегульовані законодавством з

адміністративного судочинства і здійснювані, як правило, за ініціативою фізичних чи юридичних осіб; друга група процедур – передбачає наявність порушених прав, а також необхідність задоволення законних прав та інтересів громадян чи юридичних осіб й інтересів держави – спрямована на розгляд і вирішення конкретних адміністративних індивідуальних справ. Характеризується імперативним регулюванням відносин, здійснюється за ініціативою як органів владних повноважень, їхніх посадових і службових осіб, так і за ініціативою приватних (фізичних чи юридичних) осіб; третя група процедур – передбачає необхідність внутрішньої самоорганізації органів владних повноважень – спрямована на забезпечення реалізації форм і методів державного управління. Характеризується застосуванням як методів субординації, так і координації поведінки суб'єктів відносин. У більшості випадків здійснюється за ініціативою органів владних повноважень, їхніх посадових і службових осіб [21].

Науковець В.Тимошук під адміністративною процедурою вважає встановлений законодавством порядок розгляду та вирішення адміністративними органами індивідуальних адміністративних справ. Адміністративна процедура спрямована на забезпечення прав і законних інтересів приватних осіб у відносинах із державою та її органами. Йдеться про те, що на перше місце ставиться людина і право, а не держава. Тому однією з тенденцій законодавчих робіт сьогодення є прийняття законів, спрямованих на регулювання процедурного аспекту відносин органів влади з приватними особами та їх демократизацію [3]. В. Бевзенко, вказує, що адміністративна процедура описує поведінку фізичних (юридичних) осіб, публічної адміністрації у безспірних правовідносинах адміністративно-правового (публічного) змісту щодо здійснення (сприяння здійсненню) цими особами прав, свобод, законних інтересів або ж щодо виконання публічною адміністрацією обов'язків. Зокрема, справи про адміністративні правопорушення розглядаються: 1) адміністративними комісіями при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад; 2) виконавчими

комітетами сільських, селищних, міських рад; 3) районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями); 4) органами внутрішніх справ, органами державних інспекцій та іншими органами (посадовими особами), уповноваженими на те Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 213 вказаного Кодексу) [13,с. 60].

Професор В. Авер'янов зазначав, що адміністративні процедури здатні істотно сприяти підвищенню ефективності управлінської діяльності, чіткому виконанню функцій і повноважень органів та посадових осіб. Але головне, ці процедури повинні забезпечити необхідну послідовність у реалізації громадянами своїх прав та свобод і стати дієвою перешкодою для суб'єктивізму й свавілля службовців органів виконавчої влади [1]

Виходячи із вищенаведеного приходимо до висновку, що серед науковців на сьогодні не існує сталої думки щодо визначення поняття процедури. Виходячи із діяльності органів державної влади кожен із них виконує певні адміністративні процедури, відповідно до норм чинного законодавства, направлені на реалізацію прав і свобод громадян, а також для відновлення цих прав у разі їх порушень.

Головне завдання адміністративних процедур – сприяння реалізації прав і свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Процедурні норми складають основу позитивної діяльності публічної адміністрації. Чітке встановлення адміністративних процедур сприяє створенню сприятливих умов взаємодії громадян і виконавчих структур, їхньої відкритості, прозорості процесу підготовки й ухвалення управлінських рішень, обмеженню адміністративного свавілля та посадових зловживань [17].

В Україні всі процедурні взаємозв'язки здійснюються через відповідні реєстри. У сучасній українській мові слово «реєстрація» означає дію за значенням реєструвати, тобто: фіксувати, перевіряти за допомогою приладів яке-небудь явище, спостереження, якийсь факт; уносити кого-, що-небудь у список, книгу для запису справ, документів, майна, земельних володінь тощо з метою обліку або надання йому законної чинності; автоматично записувати

значення вимірюваної величини, що змінюється в часі. Слово «реєстр» можна вживати в кількох значеннях, зокрема, як: список, письмовий перелік кого-, що-небудь; список, перелік у словнику слів, що тлумачаться або перекладаються іншою мовою; книга для запису справ, документів, майна, земельних володінь, обліку наявності, руху коштів та цінностей тощо [63].

Так, єдиний державний реєстр юридичних та фізичних осіб-підприємців є одним із важливих елементів національного інформаційного ресурсу України, обов'язковість створення якого визначено Законом України «Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб-підприємців». Єдиний державний реєстр – це автоматизована система збирання, накопичення, захисту, обліку та надання інформації про юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, складається з системи центрального рівня та автоматизованих робочих місць державних реєстраторів (АРМ), встановлених у 677 органах державної реєстрації. Єдиний державний реєстр ведеться на електронних носіях відповідно до державних стандартів, що забезпечують його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що складають інформаційний ресурс держави. Метою його створення є забезпечення органів державної влади, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних та фізичних осіб-підприємців. Це дозволить підвищити ділову активність підприємців та створити умови поліпшення ведення прозорого бізнесу в Україні за рахунок спрощення пошуку партнерів по бізнесу та перевірки їх юридичного і фінансового стану, що, у свою чергу, призведе до захисту третіх осіб щодо дійсності чи недійсності зобов'язань зареєстрованих суб'єктів господарювання (особливо тих, які мають обмежену відповідальність) та протидії протиправній (фіктивній) діяльності суб'єктів господарювання. Єдиний державний реєстр має стимулюючий характер для підприємця, оскільки йому вигідно швидше повідомити про зміни, які у нього сталися [78].

М. Женченко визначає, що електронні ресурси – це інформаційні ресурси, якими управляє комп'ютер, зокрема ті, що потребують використання

периферійного пристрою, підключеного до комп'ютера». За видом інформації, призначеної для сприйняття, електронні ресурси вчена поділяє на: «електронні» дані (інформація у вигляді чисел, букв, символів, зображень, включаючи графічну інформацію, відеоінформацію тощо або їхні комбінації); «електронні» програми (набори операторів чи підпрограм, які забезпечують виконання певних завдань, включаючи опрацювання даних); комбінацію (об'єднання) «електронних» даних і програм в одному ресурсі (мультимедіа, відеоігри) [26, с.119–126].

Відповідно до ГК України, відносини, які складаються між органами влади з приводу реалізації їх організаційно-господарських повноважень та юридичними особами, є діяльністю держави в особі її органів та органів місцевого самоврядування, що спрямована на забезпечення публічних інтересів шляхом використання засобів впливу на господарські відносини. Згідно із ч. 6 ст. 3 ГК України, під організаційно-господарськими відносинами розуміються відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю [20].

Юридична особа стає деліктоздатною з моменту її державної реєстрації і втрачає деліктоздатність з моменту виключення з реєстру юридичних осіб і може виступати як загальним (будь-яка юридична особа, що здійснила правопорушення), так і спеціальним суб'єктом (монополіст, юридична особа, що діє в сфері торгівлі, загального харчування, надання послуг, і т.д.) правопорушення [6, с. 196]. Деліктоздатність юридичних осіб виражається в тому, що така особа відповідає за своїми обов'язками приналежної їй на праві власності (закріпленім за ним) майном, якщо інше не передбачено законодавчими актами. Деліктоздатність є необхідною юридичною якістю особи, що притягається до відповідальності та полягає у здатності прийняти на себе відповідальність за вчинене правопорушення. Враховуючи те, що законодавець в переважній більшості випадків пов'язує момент створення юридичної особи з моментом реєстрації в Єдиному державному реєстрі

підприємств і організацій України, то в такий момент у юридичної особи з'являється здатність бути самостійною та виникають всі елементи адміністративної правоздатності.

Тобто, невід'ємною ознакою деліктоздатності юридичної особи є факт її державної реєстрації. З огляду на цей факт, можна відповісти й на питання моменту виникнення адміністративної деліктоздатності юридичної особи, а саме з моменту її державної реєстрації. Дана теза знаходить власне відображення в нормах цивільного права, адже відповідно до цивільного кодексу України правосуб'єктність юридичних осіб виникає з моменту створення та припиняється в момент її ліквідації. Моментом створення, як правило виступає дата державної реєстрації. Хоча, на нашу думку, не зовсім справедливо було б стверджувати, що лише тільки факт державної реєстрації робить юридичну особу суб'єктом адміністративної відповідальності, не залежно від обставин пов'язаних з особливостями даної юридичної особи. Цей, так званий «недиференційований» підхід не є, на нашу думку, цілковито виправданим. Юридична особа, будучи деліктоздатною, здатна самостійно реалізовувати належні їй права, вступати в правові відносини, виконувати адміністративні обов'язки, нести правову відповідальність за шкоду, спричинену фізичним особам, органам державної влади або іншим юридичним особам, мати волездатність, яка, в свою чергу, проявляється через правові дії юридичної особи і утворює її адміністративну дієздатність. Дослідження вказаних обставин є вирішальним у дослідженні адміністративної деліктоздатності, оскільки здатність нести відповідальність пов'язується з питанням вини юридичної особи, тобто «вадою» в реалізації волевиявлення [42].

Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» дає підстави для виділення декількох відносно самостійних реєстраційних процедур в провадженні в справах про державну реєстрацію фізичних осіб-підприємців, в залежності від об'єкта державної реєстрації:

1. Процедура первинної державної реєстрації юридичних і фізичних

осіб-підприємців;

2. Процедури державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, які містяться в Єдиному державному реєстрі;

3. Процедури державної реєстрації припинення підприємницької діяльності юридичної;

4. Процедура внесення до Єдиного державного реєстру судового рішення щодо відміни державної реєстрації;

5. Процедура заміни свідоцтва про державну реєстрацію у зв'язку з його втратою або пошкодженням [49].

На сьогодні в Україні державна реєстрація юридичних осіб проводиться державним реєстратором за місцезнаходженням юридичної особи (стаття 5 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців»), а порядок проведення державної реєстрації юридичної особи передбачений статтями 24, 25 – 27 цього ж Закону[49].

Необхідний перелік документів для проведення державної реєстрації юридичної особи встановлений статтею 24, вони можуть бути подані особисто або надіслані поштовим відправленням з описом вкладення, або в електронній формі. До обов'язкових документів відносяться:

1. Заповнена реєстраційна картка: (Форма 1) - на проведення державної реєстрації юридичної особи, утвореної шляхом заснування нової юридичної особи або реєстраційна картка (Форма 2) - на проведення державної реєстрації юридичної особи, утвореної шляхом реорганізації діючої (діючих) юридичної особи (юридичних осіб) у результаті злиття, поділу, виділу або перетворення. До реєстраційної картки може бути подана як додаток заява щодо обрання юридичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. У разі подання документів поштовим відправленням справжність підпису заявника на реєстраційній картці повинна бути нотаріально засвідчена.

2. Рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи (примірник оригіналу, ксерокопія, нотаріально засвідчена копія), протокол загальних чи установчих зборів засновників або рішення засновника; два примірники установчих документів: статут (або положення, або засновницький договір) прошивається, пронумеровується та підписується засновником (засновниками) або уповноваженими особами.

Окрім того можуть бути надані додаткові документи:

1. Документ, що засвідчує повноваження (довіреність, доручення тощо) - якщо документи подаються представником.
2. Документ про надання земельної ділянки у власність або в оренду - для створення фермерського господарства. Це може бути: копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю; копія Державного акта на право постійного користування землею засновником; копія договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди.
3. Документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру, які мають бути легалізовані в установленому порядку -якщо засновником є іноземна юридична особа.
4. Передавальний акт- для створення юридичної особи у результаті злиття, приєднання або перетворення.
5. Розподільчий баланс - для створення юридичної особи у результаті поділу або виділу.
6. Копія рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання -для створення юридичної особи, яка може займати монопольне становище на ринку.

Державна реєстрація юридичної особи здійснюється у день надходження документів, передбачених Законом (стаття 25 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців») відповідно до Наказу Мініюсту від 18.11.2016 № 3268/5, зареєстрованого в

Міністерстві юстиції України 18 листопада 2016 р. за № 1500/29630 «Про затвердження форм заяв у сфері державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» [22].

Особливої уваги останнім часом набуває реєстрація через інтернет-ресурси. Суспільні відносини в мережі Інтернет можуть бути як правовими, так і неправовими. У свою чергу інтернет-правовідносини – це особливі відносини, що виникають в результаті впливу норм інформаційного, міжнародного та інших галузей права на поведінку людей в цьому середовищі. Інтернет-правовідносини є різновидом інформаційних правовідносин, які виникають, змінюються і припиняються у віртуальному просторі й регулюються нормами різних галузей права. Як і будь-які інші правовідносини, правовідносини в мережі Інтернет включають у себе певний набір елементів (суб'єкт, об'єкт та зміст). Тому перспективними для подальших досліджень є виявлення та дослідження особливостей суб'єкта та об'єкта інтернет-правовідносин, а також питання структури окремих видів таких правовідносин, без яких вони не можуть відбутися [10, с.112-116].

Епоха онлайн-комунікацій висунула нові виклики у сфері стандартизації видавничої справи, зокрема виникла потреба розроблення системи реєстрації універсальних стандартних ідентифікаторів для онлайн-інформаційних ресурсів. Стандартизація «електронного» документообігу за допомогою ISBN подібних ідентифікаторів пов'язана з низкою проблем, адже електронні ресурси суттєво відрізняються від традиційних як за формальними ознаками, так і за механізмом їх видання [65].

У Законі України «Про інформацію» визначено, що документ – це матеріальний носій, який містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання в часі та просторі. Відповідно до статті 20 Закону України «Про інформацію» за порядком доступу інформація поділяється на відкриту інформацію та інформацію з обмеженим доступом. У статті 21 до інформації з обмеженим доступом законодавець відносить: конфіденційну; таємну; службову інформацію [51].

На сьогодні існують дві форми реєстраційних процедур звична, при наданні особисто паперових документів та електронна, де через інтернет мережу в електронному варіанті при наявності відповідного доступу, згідно до законодавства України можливо здійснити необхідну реєстрацію.

З метою взаємодії органів державної влади та значного покращення роботи Міністерством юстиції України було розроблено «Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, який затверджено наказом від 11.11.2014 № 1886/5». Цим Законом передбачено, що установи, в яких упроваджено системи електронного документообігу, застосовують електронний цифровий підпис типу «електронний цифровий підпис з повним набором даних перевірки», вимоги до якого визначаються наказом Міністерства юстиції України та Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 20 серпня 2012 року № 1236/5/453 «Про затвердження вимог до форматів, структури та протоколів, що реалізуються у надійних засобах електронного цифрового підпису», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 20 серпня 2012 року за № 1398/21710. Установи застосовують електронний цифровий підпис лише за умови використання надійних засобів електронного цифрового підпису. Організація роботи з електронними документами, що містять службову інформацію, здійснюється в порядку, визначеному чинним законодавством [44].

Якщо говорити про споживачів електронного цифрового підпису то ними можуть бути: 1) органи публічної влади, що надають адміністративні послуги, які практично отримати без ЕЦП неможливо: єдині та державні реєстри Мін'юсту; електронні послуги Мін'юсту; система електронної взаємодії органів виконавчої влади; система добору арбітражних керуючих; ЄДЕБО Міністерства освіти та науки України; електронна звітність Державної служби статистики України; петиції Президенту України; Загальнодержавний портал державних закупівель; Національне агентство з питань запобігання корупції; електронні послуги Мінсоцполітики; призначення житлової

субсидії; Портал електронних послуг пенсійного фонду України; Єдиний державний реєстр МВС України; електронні адміністративні послуги Міністерство внутрішніх справ України; електронні послуги Міністерства екології та природних ресурсів України; електронні послуги Державної архітектурно-будівельної інспекції України; Міністерство соціальної політики «Послуга призначення допомоги при народженні дитини»; електронні послуги Державного земельного кадастру; Єдиний портал адміністративних послуг; електронний сервіс «Електронний кабінет платника»; Особистий кабінет львів'янина; Пілотний проект iGov.org.ua; Єдиний веб-портал використання публічних коштів; електронний суд; он-лайн будинок юстиції; автоматизована система «Реєстр територіальних громад»; подання боржниками та організаторами аукціонів відомостей про справи про банкрутство; Особистий кабінет для мешканців міста Дніпра; Реєстр аграрних розписок та ін. [61].

Крім того юридична сила електронного документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму. Допустимість електронного документа як доказу не може заперечуватися виключно на підставі того, що він має електронну форму. Електронний документ не може бути застосовано як оригінал документа, який відповідно до законодавства може бути створений лише в одному оригінальному примірнику, крім випадків існування централізованого сховища оригіналів електронних документів; в інших випадках, передбачених законом [53].

Таким чином здійснити процедуру реєстрації можливо як особисто надаючи відповідні документи так і в електронному вигляді при наявності відповідного електронного ключа через відповідний центр.

Акредитований центр сертифікації ключів: надає послуги електронного цифрового підпису та обслуговує виключно посилені сертифікати ключів; отримує та перевіряє інформацію, необхідну для реєстрації підписувача і формування посиленого сертифіката ключа, безпосередньо в юридичної або фізичної особи чи її представника; негайно скасовує сформований ним посилений сертифікат ключа в разі: закінчення строку чинності сертифіката

ключа; подання заяви власника ключа або його уповноваженого представника; припиняє діяльність юридичної особи – власника ключа у разі смерті фізичної особи – власника ключа або оголошення його померлим за рішенням суду; визнає власника ключа недієздатним за рішенням суду; надання власником ключа недостовірних даних; компрометації особистого ключа [50].

Підписання електронного правочину пов'язується з використанням таких засобів: електронного підпису або електронного цифрового підпису відповідно до Закону України «Про електронний цифровий підпис», за умови використання засобу електронного цифрового підпису всіма сторонами електронного правочину; електронного підпису одноразовим ідентифікатором, який являє собою дані в електронній формі у вигляді алфавітно-цифрової послідовності, що додаються до інших електронних даних особою, яка прийняла пропозицію (оферту) укласти електронний договір, та надсилаються іншій стороні цього договору; аналога власноручного підпису (факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису) за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідних аналогів власноручних підписів [24].

Виходячи із вищевказаного, ми можемо зробити висновки, що на сьогодні існують дві форми реєстраційних процедур звична, при наданні особисто паперових документів та електронна, де через інтернет мережу в електронному варіанті при наявності відповідного доступу, згідно до законодавства України можливо здійснити необхідну реєстрацію.

Та те, що: по перше, процедура реєстрації юридичної особи є державною реєстрацією, по друге- вона здійснюється тільки уповноваженою на те державою особою, по третє, може здійснюватися як за присутності особисто так і в електронному режимі.

2.2. Суб'єкти реєстраційної процедури державної реєстрації юридичних осіб

Відповідно до Наказу № 340/5 від 03.02.2020 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України в Україні» чітко визначені суб'єкти реєстрації юридичних осіб. Державну реєстрацію здійснюють: суб'єкти державної реєстрації: державні реєстратори; уповноважені особи суб'єкта державної реєстрації; нотаріуси.

Уповноважена особа суб'єкта державної реєстрації - посадова особа чи особа, яка перебуває у трудових відносинах із суб'єктом державної реєстрації, що відповідно до законодавства отримала ідентифікатор доступу до Єдиного державного реєстру виключно для цілей прийняття та повернення документів для державної реєстрації, а у випадку державної реєстрації громадських формувань, символіки громадських формувань у випадках, передбачених законами, - посадова особа Міністерства юстиції України та його територіальних органів в межах повноважень, визначених Законом.

Державна реєстрація проводиться за заявою заявника шляхом звернення до суб'єкта державної реєстрації або нотаріуса. Також документи для державної реєстрації можна подати до центру надання адміністративних послуг, утворений відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» (адреси, контакти та графіки роботи на сайті Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у розрізі адміністративно-територіальних одиниць України: Державна реєстрація проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, крім державної реєстрації на підставі документів, поданих в електронній формі, що проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах України (ст. 4 Закону № 755-IV). Державна реєстрація юридичних осіб,

фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, місцезнаходженням / місцем проживання яких є територія АР Крим, міста Севастополя, а також населені пункти, в яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення в Донецькій та Луганській областях, здійснюється незалежно від їх місцезнаходження / місця проживання в межах України (пп.1 п.1 наказу Мін'юсту від 25.11.2016 № 3359/5 «Про врегулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, в межах декількох адміністративно-територіальних одиниць») [70] .

До об'єктів, що здійснюють діяльність реєструванням фізичних осіб та юридичних осіб, відносяться Міністерство юстиції України, Державний департамент у справах, громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб при Міністерстві внутрішніх справ; Державна Податкова Адміністрація України.

Так, Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує та координує роботу цих органів. До основних завдань Кабінету Міністрів України належать: 1) забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України; 2) вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості; 3) забезпечення проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, в тому числі амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; 4) розроблення і виконання

загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм; 5) забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави; 6) забезпечення рівних умов для розвитку всіх форм власності; здійснення управління об'єктами державної власності відповідно до закону; 7) здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; 8) організація і забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності, митної справи; 9) спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади; 10) виконання інших функцій, визначених Конституцією та законами України, актами Президента України. КМУ координує діяльність міністерств, затверджує граничну чисельність їх працівників, може скасовувати акти цих органів, створює, реорганізує та ліквідує окремі з них тощо. Окрім цього, КМУ в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, може утворити, реорганізувати та, відповідно, ліквідувати державні господарські об'єднання, підприємства, установи та організації, зокрема, для здійснення окремих функцій з управління об'єктами державної власності. Уряд затверджує положення та статuti державних господарських об'єднань, підприємств, установ та організацій, розмір асигнувань на їх утримання та граничну чисельність працівників, призначає на посаду та звільняє з посади їх керівників, заступників керівників тощо [52].

Суб'єктів реєстраційних правовідносин як виду процесуальних правовідносин можна розділити на три групи: 1) суб'єкти, що здійснюють реєстраційні та післяреєстраційні процедури – це наділені владними повноваженнями посадові особи реєстраційного органу, участь яких в провадженні є обов'язковою, оскільки без нього проведення державної реєстрації неможливо. Це пов'язано, у першу чергу, з тим, що кінцеве рішення по будь-якій реєстраційній справі, яка розглядається та вирішується у межах

провадження, приймається в односторонньому порядку саме цими суб'єктами. Зокрема це державні реєстратори виконавчого комітету міської ради міста обласного значення або районної, районної у містах Києві та Севастополі державній адміністрації; органи державної податкової служби за місцем проживання фізичної особи; органи Пенсійного фонду України за місцем проживання фізичної особи; робочі органи виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України за місцем проживання фізичної особи; робочі органи відділень Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності у районах та містах республіканського (Автономної Республіки Крим) та обласного значення за місцем проживання фізичної особи; центри зайнятості за місцем проживання фізичної особи (Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття), підрозділи Управління МВС України; 2) суб'єкти, що беруть участь у провадженні з метою реалізації своїх прав і законних інтересів – це фізичні особи, які мають намір стати підприємцями, фізичні особи-підприємці (у випадку перереєстрації): громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які виступають ініціаторами провадження в справах про державну реєстрацію та їх законні представники; 3) особи, які залучаються до участі у провадженні з метою сприяння вирішення адміністративної (реєстраційної) справи – це експерти, перекладачі, органи державної влади і місцевого самоврядування тощо [78, с. 44-45].

До впровадження програмного забезпечення Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, створеного відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», усі реєстраційні дії в діючому програмному забезпеченні Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань проводяться державними реєстраторами юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань в межах області

чи м. Києва, де розташований суб'єкт державної реєстрації чи нотаріус, крім випадків, передбачених наказом Міністерства юстиції України від 25 листопада 2016 року № 3359/5 «Про врегулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією юридичних осіб та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, в межах декількох адміністративно-територіальних одиниць», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 листопада 2016 року за № 1528/29658. Основним є Міністерство юстиції України яке здійснює свої повноваження як безпосередньо, так і через утворені територіальні органи, які реалізують політику держави у сфері державної реєстрації.

Адміністратору Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: забезпечити передачу Міністерству юстиції України для зберігання та використання під час здійснення контролю за діяльністю у сферах державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань копій документів та матеріалів за результатами верифікації та актуалізації відомостей про користувачів Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції України, - державних реєстраторів речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, а також нотаріусів, проведеної, у тому числі на виконання наказу Міністерства юстиції України від 18 липня 2019 року № 2185/5 «Про заходи щодо посилення збереження та захисту даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 липня 2019 року за № 790/33761[47].

Тобто на сьогодні, процедура забезпечення доступу до Єдиних та Державних реєстрів, створення та забезпечення функціонування належить до компетенції Міністерства юстиції України.

Державний реєстратор на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці: проводить державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців; передає органам державної статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України повідомлення та відомості з реєстраційних карток про вчинення реєстраційних дій, які передбачені законом, у тому числі щодо створення або ліквідації відокремлених підрозділів юридичних осіб; формує, веде та забезпечує зберігання реєстраційних справ. Якщо кількість державних реєстраторів у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або районної, районної в містах Києві та Севастополі державної адміністрації становить три і більше осіб, зберігання реєстраційних справ забезпечує відповідна посадова особа структурного підрозділу (відділу, управління), який створюється для організаційного та матеріально-технічного забезпечення роботи державних реєстраторів; оформлює та видає виписки, витяги та довідки з Єдиного державного реєстру; проводить державну реєстрацію змін до установчих документів юридичних осіб та державну реєстрацію зміни імені або місця проживання фізичних осіб-підприємців; проводить державну реєстрацію припинення юридичних осіб та державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичними особами-підприємцями; звертається до суду із заявою про зміну мети установи у встановленому законом порядку; здійснює оформлення, видачу та засвідчення юридичним особам дублікатів оригіналів їх установчих документів та змін до них; вносить до Єдиного державного реєстру відомості про державну реєстрацію особи на підставі рішення суду; здійснює облік одержаного ним від заявника електронного документа та направляє заявнику підтвердження факту одержання електронного документа, проводить необхідні реєстраційні дії у випадках, передбачених Законом, та надсилає заявнику відповідний документ у вигляді електронного документа і на паперовому носії. У разі наявності підстави для відмови у проведенні державної реєстрації заявникові надсилається відповідне повідомлення в електронній формі; повідомляє правоохоронні органи щодо

порушення визначеного законом строку для подання відповідними посадовими особами юридичної особи та фізичною особою-підприємцем державному реєстраторові рішень щодо припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця; проводить у випадках, передбачених Законом, спрощену процедуру державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації та припинення підприємницької діяльності фізичної особи-підприємця; здійснює інші дії, передбачені Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [49].

Закон України «Про адміністративні послуги», державний реєстратор як суб'єкт реєстраційного провадження і суб'єкт надання адміністративних послуг, здійснює свою діяльність у Центрі надання адміністративних послуг. Даним Законом, зокрема ст. 10, передбачено, що час прийому суб'єктів звернень у центрі надання адміністративних послуг не визначено граничний строк надання адміністративної послуги, цей строк не може перевищувати 30 календарних днів з дня подання суб'єктом звернення заяви та документів, необхідних для отримання послуги. Суб'єкт надання адміністративних послуг надає адміністративну послугу, а центр надання адміністративних послуг забезпечує організацію надання такої послуги у найкоротший строк та за мінімальної кількості відвідувань суб'єктом звернення. У разі надання адміністративної послуги суб'єктом надання адміністративних послуг, який діє на засадах колегіальності, рішення про надання адміністративної послуги або про відмову в її наданні приймається у строк, визначений частиною першою або другою цієї статті, а в разі неможливості прийняття зазначеного рішення у такий строк - на першому засіданні (слуханні) після закінчення цього строку.

Адміністративна послуга вважається наданою з моменту отримання її суб'єктом звернення особисто або направлення поштою (рекомендованим листом з повідомленням про вручення) листа з повідомленням про можливість отримання такої послуги на адресу суб'єкта звернення. У випадках,

передбачених законодавством, відповідний документ може бути надісланий поштою (рекомендованим листом з повідомленням про вручення) або за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку. При цьому строк доставки поштової кореспонденції не зараховується до строку надання адміністративної послуги [46].

Статтею 16 цього закону вказано про Реєстр адміністративних послуг, а саме: реєстр адміністративних послуг формується і ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері надання адміністративних послуг, з метою:

- 1) ведення обліку адміністративних послуг;
 - 2) забезпечення відкритого і безоплатного доступу до інформації про адміністративні послуги.
2. Реєстр містить інформацію про:
- 1) перелік адміністративних послуг;
 - 2) правові підстави надання адміністративних послуг;
 - 3) суб'єкта надання адміністративних послуг;
 - 4) розмір плати (адміністративний збір) за адміністративну послугу (у разі надання послуги на платній основі);
 - 5) інші відомості, визначені Кабінетом Міністрів України.
3. Порядок ведення Реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Єдиний державний портал адміністративних послуг визначає надання послуг, а саме:

1. Надання адміністративних послуг в електронній формі та доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням мережі Інтернет забезпечуються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, який є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг в Україні.
2. Держателем Єдиного державного порталу адміністративних послуг є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері надання адміністративних послуг.

Відповідальний за адміністрування Єдиного державного порталу адміністративних послуг визначається Кабінетом Міністрів України.

3. Єдиний державний портал адміністративних послуг забезпечує:

- «1) доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги та про суб'єктів надання адміністративних послуг;
- 2) доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг;
- 3) можливість подання суб'єктами звернення заяви за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку;
- 4) можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їхніх заяв;
- 5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг;
- 6) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі.

4. Порядок ведення, вимоги щодо функціональних можливостей Єдиного державного порталу адміністративних послуг, а також заходи та строки щодо його поетапного впровадження визначаються Кабінетом Міністрів України.

При цьому Єдиний державний портал адміністративних послуг повинен забезпечувати: доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги та про суб'єктів надання адміністративних послуг;

- 2) доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг;
- 3) можливість подання суб'єктами звернення заяви за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку; можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їхніх заяв;
- 5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг;
- б) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі» [46].

Таким чином, до об'єктів, що здійснюють діяльність реєструванням фізичних осіб та юридичних осіб, відносяться Міністерство юстиції України, Державний департамент у справах, громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб при Міністерстві внутрішніх справ; Державна Податкова Адміністрація України.

Суб'єктів реєстраційних правовідносин як виду процесуальних правовідносин можна розділити на три групи: 1) суб'єкти, що здійснюють реєстраційні та післяреєстраційні процедури – це наділені владними повноваженнями посадові особи реєстраційного органу, участь яких в провадженні є обов'язковою, оскільки без нього проведення державної реєстрації неможливо; 2) суб'єкти, що беруть участь у провадженні з метою реалізації своїх прав і законних інтересів – це фізичні особи, які мають намір стати підприємцями, фізичні особи-підприємці (у випадку перереєстрації): громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які виступають ініціаторами провадження в справах про державну реєстрацію та їх законні представники; 3) особи, які залучаються до участі у провадженні з метою сприяння вирішення адміністративної (реєстраційної) справи – це експерти, перекладачі, органи державної влади і місцевого самоврядування

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

3.1. Відповідальність юридичних осіб

Одним із заходів правової охорони є застосування юридичної відповідальності. Характерною ознакою елемента юридичної відповідальності є її примусовий характер. За своїм характером юридична відповідальність являє собою державний примус у виконанні вимог. Юридична відповідальність являє собою один з видів ретроспективної соціальної відповідальності перед суспільством за вчинене правопорушення в особі держави [72, с.17-18]. На думку П. Рабиновича, справедливість юридичної відповідальності означає схвалення і підтримку населенням, іншими інститутами цивільного суспільства міри, застосованої державними органами до правопорушника. Рішення в справі може визнаватися справедливим при неодмінному дотриманні принципів законності й обґрунтованості. Якщо захід відповідальності був застосований з порушенням закону без з'ясування всіх обставин справи, встановлення істини, то вона не може визнаватися справедливим тому, що порушено її основи в процесі правозастосовчої діяльності [59].

У теорії юридичної науки виділяють дисциплінарну, адміністративну, цивільну та кримінальну відповідальність. Ряд вчених підходять до поняття адміністративної відповідальності через призму його фактичних ознак, і визначають його як різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, які виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, що

вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень [7, с. 434-435].

За змістом положень Кодексу України про адміністративні правопорушення (ст. 9–16) адміністративна відповідальність – це вид юридичної відповідальності громадян і службових осіб за вчинення ними адміністративних правопорушень [31]. Л. Коваль, вбачаючи адміністративну відповідальність репресивним видом юридичної відповідальності і за якої покарання має характер особистого притерпіння кари (фізичною особою), а вплив спрямовується на волю правопорушника, з тим, щоб змусити його пережити певне психічне відчуття покарання, докладати зусиль до подолання мотивів, якими обумовлюється його нераціональна поведінка та стимулювати мотиви, що мають спонукати правопорушника до поведінки, що узгоджується з правовими нормами. Адже лише персональна відповідальність за адміністративні правопорушення може забезпечити здійснення таких функцій покарання, як осуд, запобігання, виправлення, перевиховання. Встановлення особистої вини та форм її прояву тут Л. Коваль вважає основною умовою (підставою) застосування відповідальності, покарання. Відсутність вини також, на думку автора, не створює складу правопорушення. До того ж як аргумент вважає те, що визнання юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності не знаходить узгодженості з процесуальним порядком порушення справ про адміністративні правопорушення, що передбачає складання протоколу на конкретну (фізичну) особу, ознайомлення її з матеріалами справи, отримання пояснень від неї, тощо [30, с.24].

Так, наприклад, Ю. Козлов характеризував адміністративну відповідальність як «різновид юридичної відповідальності, яка проявляється в застосуванні повноважними органами та посадовими особами конкретних адміністративно-правових санкцій (адміністративних стягнень) до осіб,

винних у вчиненні адміністративного правопорушення (проступку)» [32, с. 62].

Свого часу, І.Галаган, під адміністративною відповідальністю розумів застосування у встановленому порядку уповноваженими на це органами й службовими особами адміністративних стягнень (сформульованих у санкціях адміністративно-правових норм) до винних у вчиненні адміністративних проступків, які містять державний і громадський осуд, засудження їх особи та протиправного діяння, що виявляється в негативних для них наслідках, має на меті їх покарання, виправлення й перевиховання тощо [16, с. 123]. В. Авер'янов, вважає, що адміністративна відповідальність – це різновид юридичної відповідальності, що являє собою сукупність адміністративних правовідносин, що виникають у зв'язку із застосуванням уповноваженими органами (посадовими особами) до осіб, які вчинили адміністративний проступок, передбачених нормами адміністративного права особливих санкцій – адміністративних стягнень [7, с. 430–431].

У КУпАП вживається термін «особа», що дає можливість припустити, що суб'єктом адміністративної відповідальності можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Відповідно до чинного КУпАП юридичні особи не визнаються суб'єктом адміністративного правопорушення та не несуть адміністративну відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень.

На сьогодні в адміністративному законодавстві України як такого суб'єкта юридична особа немає, але свого часу були спроби визнати як суб'єктом притягнення до відповідальності і юридичних осіб, так у проекті Кодексу про адміністративні проступки суб'єктом адміністративного проступку визнавалися і юридичні особи.

Так, відповідно до ст. 11 законопроекту юридична особа є суб'єктом адміністративної відповідальності, якщо до моменту вчинення адміністративного проступку вона зареєстрована у встановленому законом порядку. У разі злиття кількох юридичних осіб до адміністративної

відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується новоутворена юридична особа. У разі приєднання юридичної особи до іншої юридичної особи до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується юридична особа, яка приєдналася. У разі поділу юридичної особи або виділення із складу юридичної особи однієї або кількох юридичних осіб до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується та юридична особа, до якої згідно з розподільним балансом перейшли права і обов'язки за укладеними угодами або майном, у зв'язку з якими було вчинено адміністративний проступок. У разі реорганізації юридичної особи одного виду в юридичну особу іншого виду до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного проступку притягується новоутворена юридична особа [56]. Однак, до сьогоденішнього часу цей кодекс прийнятий не був. Поряд з цим, КУпАП містить ряд статей, де зазначено певні ознаки, які можуть вказувати лише на фізичні особу.

Так, у ст. 12 КУпАП зазначено, що до адміністративної відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку; ст. 17 КУпАП вказує, що особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності; ст. 20 КУпАП закріплює поняття неосудності особи, тобто особа, яка під час вчинення протиправної дії чи бездіяльності не могла усвідомлювати свої дії або керувати ними внаслідок хронічної душевної хвороби, тимчасового розладу душевної діяльності, слабоумства чи іншого хворобливого стану, підлягає адміністративній відповідальності; ст. 33 КУпАП визначає, що при накладенні стягнення враховуються характер вчиненого правопорушення, особа порушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність [31].

Ю.П. Битяк пише, що вступаючи у правові відносини, юридичні особи, як і фізичні, своїми діями можуть реалізовувати надані їм права та виконувати

обов'язки, тобто здійснювати правомірну поведінку, але можуть і порушувати їх, тобто здійснювати неправомірну поведінку. За окремі вияви неправомірної поведінки законодавством передбачено притягнення порушника, в нашому випадку юридичної особи, до правової відповідальності [6, с. 193]. На думку Гончарука С.Т., юридичні особи, виступаючи як різні організації незалежно від форм власності, підлягають адміністративній юрисдикції України, а тому, в свою чергу, можуть бути суб'єктами адміністративної відповідальності поряд з фізичними особами [19, с.40].

Тобто у кожного із суб'єктів є певні обов'язки і у першу чергу, юридичні. Юридичний обов'язок установлюється як в інтересах уповноваженого суб'єкта, так і в інтересах держави в цілому, яка є гарантом їхнього здійснення. На відміну від суб'єктивного права, відмовитися від виконання юридичного обов'язку не можна, тому що відмова від виконання або неналежного виконання є підставою для юридичної відповідальності. Залежно від того, який вид поведінки передбачений диспозицією правової норми, юридичні обов'язки поділяються на активні (учинення позитивних дій в інтересах уповноваженого суб'єкта) і пасивні (невчинення заборонних дій). Юридичні обов'язки, як і суб'єктивні права, суворо персоніфіковані, тобто вони адресовані не абстрактній особі чи особам, а покладаються на конкретного суб'єкта чи суб'єктів визначених, конкретних правовідносин. Суб'єктивні права і юридичні обов'язки тісно пов'язані між собою, вони є взаємозалежними і відповідають один одному [28].

Ми погоджуємося з точкою зору адміністративіста Д. Лук'янця, що питання про визнання юридичних осіб суб'єктами адміністративної відповідальності може і повинно бути вирішено за умов розв'язання проблеми підстав адміністративної відповідальності юридичних осіб, а також важливої проблеми визначення вини юридичних осіб [37, с. 220].

У разі здійснення юридичною особою діяльності, що суперечить закону чи установчим документам, до неї може бути застосовано адміністративно-господарську санкцію у вигляді скасування державної

реєстрації цього суб'єкта та його ліквідації (ч. 1 ст. 247 Господарського кодексу України) [60].

Відповідно до ч. 1 ст. 250 Господарського кодексу України, адміністративно-господарські санкції можуть бути застосовані до суб'єкта господарювання протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше ніж через один рік з дня порушення цим суб'єктом встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності, крім випадків, передбачених законом.

Статтею 19. Передбачено відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг, а саме: Посадові особи, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністратори несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законом, за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг. Дії або бездіяльність посадових осіб, уповноважених відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністраторів можуть бути оскаржені до суду в порядку, встановленому законом. Шкода, заподіяна фізичним або юридичним особам посадовими особами, уповноваженими відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністраторами внаслідок їх неправомірних діянь, відшкодовується у встановленому законом порядку. Держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, відшкодувавши шкоду, заподіяну посадовою особою, уповноваженою відповідно до закону надавати адміністративні послуги, чи адміністратором внаслідок незаконно прийнятих ними рішень, дій чи бездіяльності, мають право зворотної вимоги до винної особи згідно із законом [46].

У КУпАП вживається термін «особа», що дає можливість припустити, що суб'єктом адміністративної відповідальності можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Відповідно до чинного КУпАП юридичні особи не визнаються суб'єктом адміністративного правопорушення та не несуть

адміністративну відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень.

На сьогодні в адміністративному законодавстві України як такого суб'єкта юридична особа немає, але свого часу були спроби визнати як суб'єктом притягнення до відповідальності і юридичних осіб, так у проекті Кодексу про адміністративні проступки суб'єктом адміністративного проступку визнавалися і юридичні особи.

3.2. Проблемні питання щодо ліквідації державної реєстрації юридичних осіб в Україні

Відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України, органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [33].

На сьогодні в Україні існують дві форми ліквідації юридичних осіб, а саме: спрощена процедура державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації та примусової ліквідації юридичної особи.

Примусове скасування державної реєстрації та подальша ліквідація юридичної особи є найважчою за наслідками санкцією. Органи державної влади мають право звертатись до суду з позовом про припинення (ліквідацію) юридичної особи лише у випадках, які прямо передбачено законом.

Ліквідація – це такий спосіб припинення юридичної особи, при якому на майбутнє неможливі будь-яка її діяльність та існування і який пов'язаний з ліквідацією її справ та майна й відсутністю правонаступника (тобто припинення юридичної особи здійснюється без переходу її прав та обов'язків до інших осіб). Ліквідацію може бути здійснено як на добровільній основі, так і в примусовому порядку. Звісно, найчастіше ліквідація є добровільною

(такою, що здійснюється позасудовими органами, зазвичай на підставі рішення власників). Але останнім часом усе більшого застосування на практиці набуває примусова ліквідація юридичної особи за рішенням суду. Такий спосіб є проявом компетенції відповідного адміністративного суду застосувати до порушника адміністративну відповідальність у вигляді санкції, яка спричиняє скасування державної реєстрації й повну ліквідацію правопорушника. Перелік підстав для постановлення судового рішення про скасування державної реєстрації юридичної особи міститься в Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців», Цивільному та Господарському кодексах України [20;71], Законі України «Про господарські товариства» [48] та в деяких інших нормативних актах. Найбільш вживаною з усіх підстав примусової ліквідації підприємств на практиці є, звісно, визнання юридичної особи банкрутом. Усі ж інші підстави примусового припинення юридичних осіб у згаданому Законі називаються такими, що не пов'язані з банкрутством юридичної особи, – саме вони й будуть розглянуті в цій роботі.

У відповідності статті 38-1 Закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», передбачено застосування спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації, яка проводиться державним реєстратором на підставі судового рішення про: скасування (визнання недійсною) державної реєстрації юридичної особи у випадках, передбачених законом, якщо таке рішення прийняте судом до першого липня 2004 р., крім судового рішення щодо визнання юридичної особи банкрутом; припинення юридичної особи, що не пов'язане з банкрутством юридичної особи, якщо таке рішення прийняте судом після першого липня 2004 р. та в разі, якщо голова ліквідаційної комісії особи або ліквідатор юридичної особи протягом трьох років з дати опублікування в спеціалізованому друкованому засобі масової інформації оголошення про постановлення судового рішення щодо припинення

юридичної особи, що не пов'язане з банкрутством юридичної особи, не надав державному реєстратору документи, перелік яких передбачено ч. 1 ст. 36 цього Закону. За наявності цих підстав державний реєстратор розпочинає процес проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення такої юридичної особи [49]. На думку, науковця А.Нікітіної, до адміністративної відповідальності за правопорушення можуть бути притягнені юридичні особи, які спричиняють примусове скасування державної реєстрації юридичних осіб. По-перше, суб'єктом цих правопорушень разом з керівним складом виступає безпосередньо "винна" юридична особа. По-друге, правопорушення, вчинені юридичною особою, є дією або бездіяльністю щодо порушення приписів цивільного, господарського, податкового, фінансового законодавства. По-третє, ці правопорушення посягають на суспільну безпеку, є порушеннями в публічно-правовій сфері, тому заходи впливу до юридичної особи застосовують саме державні органи. Примусове скасування державної реєстрації юридичної особи є результатом реалізації державним органом своїх повноважень щодо припинення небезпечних наслідків від діяльності юридичної особи [41].

Підставою для примусової ліквідації юридичної особи є наявність у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців запису про відсутність юридичної особи за вказаним нею місцезнаходженням. Відповідно до ст. 93 ЦК України та ст. 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців», місцезнаходженням юридичної особи є адреса органу або особи, які відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступають від її імені. А за вимогою ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців» у реєстрі повинні міститися, зокрема, відомості про місцезнаходження юридичної особи. У зв'язку із цим зміна підприємством адреси місцезнаходження розглядається як підстава для внесення нових даних до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців. Тому, безумовно, фактичне перебування

юридичної особи не за своїм місцезнаходженням є грубим порушенням законодавства, яке може бути підставою для скасування державної реєстрації юридичної особи [49].

В указаних випадках ініціатором скасування державної реєстрації юридичної особи є державні органи виконавчої влади: податкова служба, територіальні управління Пенсійного фонду України, Антимонопольний комітет України, також цю функцію виконують державні реєстратори, а стосовно акціонерних товариств відповідне право є в Державній комісії з цінних паперів та фондового ринку.

Найпоширеніший випадок – ліквідація підприємств, які припинили або ніколи не провадили господарської діяльності, не подавали протягом року податкової та фінансової звітності до органів Державної податкової служби або відсутність підприємства за заявленим місцезнаходженням.

Згідно з вимогами ч. 2 ст. 105 ЦК України, учасники юридичної особи, суд або орган, що прийняв рішення про скасування державної реєстрації та ліквідацію юридичної особи, призначають комісію з припинення юридичної особи (ліквідаційну комісію, ліквідатора тощо) та встановлюють порядок і строки припинення юридичної особи відповідно до цього Кодексу. Виконання функцій комісії з припинення юридичної особи може бути покладено на орган управління юридичної особи [71].

Отже суд, ухвалюючи відповідне рішення про скасування державної реєстрації юридичної особи, повинен безпосередньо в рішенні визначити склад ліквідаційної комісії, її обов'язки, строки виконання ліквідаційних процедур. Саме на ліквідаційну комісію покладається виконання дій щодо ліквідації юридичної особи. Склад обов'язків ліквідаційної комісії чітко сформульовано у ст.105, 111ЦК України [71].

Так, у ч. 6 ст. 38 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців» передбачено, що в разі, якщо в судовому рішенні щодо припинення юридичної особи у зв'язку з її ліквідацією не призначена комісія з припинення (ліквідаційна комісія), державний реєстратор

не пізніше трьох робочих днів від дати надходження такого судового рішення вносить до Єдиного державного реєстру запис, у якому вказує як голову комісії з припинення (ліквідаційної комісії) юридичної особи керівника органу управління або особу, яка згідно з відомостями, внесеними до Єдиного державного реєстру, має право вчиняти юридичні дії від імені юридичної особи без довіреності, якщо інше не встановлено судовим рішенням. Копії відповідного рішення необхідно направляти власникові (власникам) підприємства чи уповноваженому ним (ними) органу, а також органу, що здійснив державну реєстрацію, якщо вони не є стороною в судовому процесі. У разі, якщо за заявою про визнання недійсними установчих документів останні визнані недійсними в певній частині і це не тягне за собою недійсності установчих документів у цілому, то в суду немає правових підстав для зобов'язання власника (органу, уповноваженого створювати підприємство) здійснювати його ліквідацію [49].

У разі несплати податків керівник органу Державної податкової служби приймає рішення у вигляді розпорядження щодо юридичної особи (платника) податків про звернення до адміністративного суду з адміністративним позовом про винесення судового рішення щодо припинення юридичної особи чи підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця, скасування державної реєстрації припинення юридичної особи, скасування державної реєстрації змін до установчих документів юридичної особи. Платники податків – це фізичні особи (резиденти і нерезиденти), юридичні особи (резиденти і нерезиденти) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з Податковим кодексом України або податковими законами, і на яких покладено обов'язок зі сплати податків та зборів згідно із Податковим кодексом України. Таким чином, мова йде про те, що державна влада пов'язує підстави для скасування державної реєстрації юридичних осіб у зв'язку з порушеннями певних правил саме платниками податків та зборів. Ці порушення належать до небезпечних у сфері

оподаткування та справляння обов'язкових зборів і вчинюються винятково суб'єктами господарської діяльності. На таку позицію пристав і Вищий адміністративний суд України, який наголосив, що: «статтями 240–247 Господарського кодексу України передбачено різні види відповідальності суб'єктів господарювання за різні порушення правил здійснення діяльності. Такий вид санкцій, як скасування державної реєстрації, правовою нормою статті 247 зазначеного Кодексу передбачено застосування лише щодо випадків здійснення підприємством діяльності, що суперечить закону чи установчим документам» [68].

Таким чином, на сьогодні в Україні існують дві форми ліквідації юридичних осіб, а саме: спрощена процедура державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації та примусової ліквідації юридичної особи.

Примусове скасування державної реєстрації та подальша ліквідація юридичної особи є найважчою за наслідками санкцією. Органи державної влади мають право звертатись до суду з позовом про припинення (ліквідацію) юридичної особи лише у випадках, які прямо передбачено законом.

Ліквідація – це такий спосіб припинення юридичної особи, при якому на майбутнє неможливі будь-яка її діяльність та існування і який пов'язаний з ліквідацією її справ та майна й відсутністю правонаступника (тобто припинення юридичної особи здійснюється без переходу її прав та обов'язків до інших осіб). Ліквідацію може бути здійснено як на добровільній основі, так і в примусовому порядку. Звісно, найчастіше ліквідація є добровільною (такою, що здійснюється позасудовими органами, зазвичай на підставі рішення власників).

ВИСНОВКИ

Аналіз вітчизняних джерел, який був здійснений з метою вивчення адміністративно-правового аспекту регулювання державної реєстрації юридичних осіб, дав можливість зробити певні висновки.

Визначено, що зміст державної реєстрації юридичних осіб, полягає у тому що по-перше, за своєю правою природою це публічна діяльність уповноважених владних органів, яким делеговані ці повноваження стосовно здійснення певних реєстраційних дій, по друге, з додержанням встановленої процедури це фіксація визначеними законодавством особами у відповідних Реєстрах, у першу чергу органом юстиції.

Юридична особа є об'єктом, тобто це як правило певне об'єднання, а не одна особа, але як правило від його імені виступає одна особа яка виступає у різних державних інстанціях вступаючи у різні правовідносини.

Юридичний суб'єкт починає своє існування з моменту державної реєстрації підприємства, установи, організації. Припиняється правоздатність з моменту ліквідації підприємства. Зміст реєстрації юридичної особи полягає в адміністративних взаємовідносинах між державою та юридичною особою. На сьогодні чіткого визначення поняття юридичної особи відсутнє. На нашу думку, це суб'єкт адміністративного права, який має організаційно-правову форму власності, що зареєстрований відповідно до чинного законодавства, володіє адміністративною правоздатністю та дієздатністю та його діяльність направлена на реалізацію захисту публічного інтересу.

Встановлено, що серед науковців на сьогодні не існує сталої думки щодо визначення поняття процедури. Виходячи із діяльності органів державної влади кожен із них виконує певні адміністративні процедури, відповідно до норм чинного законодавства, направлені на реалізацію прав і свобод громадян, а також для відновлення цих прав у разі їх порушень

На сьогодні існують дві форми реєстраційних процедур звична, при наданні особисто паперових документів та електронна, де через інтернет

мережу в електронному варіанті при наявності відповідного доступу, згідно до законодавства України можливо здійснити необхідну реєстрацію.

Та те, що: по перше, процедура реєстрації юридичної особи є державною реєстрацією, по друге- вона здійснюється тільки уповноваженою на те державною особою, по третє, може здійснюватися як за присутності особисто так і в електронному режимі.

До об'єктів, що здійснюють діяльність реєструванням фізичних осіб та юридичних осіб, відносяться Міністерство юстиції України, Державний департамент у справах, громадянства, імміграції та реєстрації фізичних осіб при Міністерстві внутрішніх справ; Державна Податкова Адміністрація України та інші.

Суб'єктів реєстраційних правовідносин можна розділити на три групи: 1) суб'єкти, що здійснюють реєстраційні та післяреєстраційні процедури – це наділені владними повноваженнями посадові особи реєстраційного органу, участь яких в провадженні є обов'язковою, оскільки без нього проведення державної реєстрації неможливо; 2) суб'єкти, що беруть участь у провадженні з метою реалізації своїх прав і законних інтересів – це фізичні особи, які мають намір стати підприємцями, фізичні особи-підприємці (у випадку перереєстрації): громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які виступають ініціаторами провадження в справах про державну реєстрацію та їх законні представники; 3) особи, які залучаються до участі у провадженні з метою сприяння вирішення адміністративної (реєстраційної) справи – це експерти, перекладачі, органи державної влади і місцевого самоврядування

У КУпАП вживається термін «особа», що дає можливість припустити, що суб'єктом адміністративної відповідальності можуть бути як фізичні, так і юридичні особи. Відповідно до чинного КУпАП юридичні особи не визнаються суб'єктом адміністративного правопорушення та не несуть адміністративну відповідальність за вчинення адміністративних правопорушень.

На сьогодні в адміністративному законодавстві України як такого суб'єкта юридична особа немає, але свого часу були спроби визнати як суб'єктом притягнення до відповідальності і юридичних осіб, так у проекті Кодексу про адміністративні проступки суб'єктом адміністративного проступку визнавалися і юридичні особи.

На сьогодні в Україні існують дві форми ліквідації юридичних осіб, а саме: спрощена процедура державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації та примусової ліквідації юридичної особи.

Примусове скасування державної реєстрації та подальша ліквідація юридичної особи є найважчою за наслідками санкцією. Органи державної влади мають право звертатись до суду з позовом про припинення (ліквідацію) юридичної особи лише у випадках, які прямо передбачено законом.

Ліквідація – це такий спосіб припинення юридичної особи, при якому на майбутнє неможливі будь-яка її діяльність та існування і який пов'язаний з ліквідацією її справ та майна й відсутністю правонаступника (тобто припинення юридичної особи здійснюється без переходу її прав та обов'язків до інших осіб). Ліквідацію може бути здійснено як на добровільній основі, так і в примусовому порядку. Звісно, найчастіше ліквідація є добровільною (такою, що здійснюється позасудовими органами, зазвичай на підставі рішення власників).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авер'янов В. Б. Проблеми демократизації державного управління в контексті адміністративної реформи в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2002. №2. 6 с
2. Авер'янов В.Б. Адміністративне право України: Академічний курс: у 2 т. Київ: Юридична думка, 2004. Т. 1. 584 с
3. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.упор. В. П. Тимошук. Київ : Факт, 2003. 496 с.,
4. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку ХХІ століття) : Монографія / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, М. П. Пихтін та ін.; Херсон : ВАТ «Херсонська міська друкарня», 2010. 378 с.
5. Адміністративне право України : підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін. Київ. Юрінком Інтер, 2006. 544 с
6. Адміністративне право України. 2-ге вид., перероб./Під ред. Ю.П.Битяка. Харків: Право, 2003. 576с
7. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. Колегія: В.Б.Авер'янов (голова) та ін. Київ. «Видавництво «Юридична думка», 2007. 592с
8. Адміністративні послуги: посібник / В. Тимошук; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO».Київ ТОВ «Софія-А».2012.104 с
9. Архипов С.И. Сущность юридического лица. Вестник Московского университета. Сер. Правоведение. 2004. № 5. С.86
10. Бааджи Н. Правова природа правовідносин у мережі Інтернет. *Часопис Цивілістики*. 2015. С. 112-1
11. Байтин М.И., Яковенко О.В. Теоретические вопросы правовой процедуры. *Журнал российского права*. 2000. № 8. С.96-100
12. Бандурка А.М., Тищенко Н.М. Административный процесс: Учебник. Харків: Изд-во НУВД, 2001. – 352с

13. Бевзенко В. М. Деякі теоретичні міркування щодо адміністративних процесуальних і процедурних категорій у вітчизняній адміністративно-правовій та адміністративно-процесуальній науці. Вісник Вищого адміністративного суду України. 2011. № 3. С. 56–62
14. Берендтс Э. Н. Опыт системы административного права. «Обзор истории административного права и истории его литературы». Выпуск № 1 .Ярославль : Типолитография, Э. Г. Фалька, 1898. 246 с.
15. Великий енциклопедичний юридичний словник / За редакцією акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ.: ТОВ «Видавництво» Юридична думка», 2007. 992 с
16. Галаган И.А. Административная ответственность. Воронеж, 1970. 267 с
17. Галуцько В. В., Олефір В. І., Пихтін М. П., Онищук О. О., Гридасов Ю. В., Новіков М. М та ін. Адміністративне право України в сучасних умовах. Монографія. Херсон. *ВАТ ХМД*. 2010. 378 с
18. Голосніченко І. П. Адміністративний процес : навч. посіб. / І. П. Голосніченко, М. Ф. Стахурський. Київ.: ГАН, 2003. 256
19. Гончарук С. Т. Адміністративна відповідальність за Законодавством України. Київ. 1995. 240 с
20. Господарський кодекс України.URL. [https:// zakon.rada. gov. ua/ laws/ show/ 436-15](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15)
21. Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України. навчальний посібник. Київ. *Юрінком Інтер*. 2008. 496 с.
22. Департамент державної реєстрації та нотаріату.URL.[http://ddr.minjust.gov. ua/uk/9572_ee293_d443ecabe_00e6ea2e8_d9824/derzhavn_a_reest_raciya_yuryd_yc_hn_oyi_osoby/](http://ddr.minjust.gov.ua/uk/9572_ee293_d443ecabe_00e6ea2e8_d9824/derzhavn_a_reest_raciya_yuryd_yc_hn_oyi_osoby/)
23. Евгеньева А. П. Словарь русского языка: в 4 т. -2-е изд.испр. и доп.- Москва. *Рус.яз*. 1984. 614
24. Електронний реєстр суб'єктів, які надають послуги, пов'язані з ЕЦП.URL: <http://czo.gov.ua/ca-registry>

25. Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона 1893 року. URL.: <http://znaimo.com.ua>
26. Женченко М.І. Методика оформлення бібліографічних посилань на електронні ресурси в наукових статтях. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2011. № 43. С. 119–126
27. Ионова Ж.А. Правовые проблемы легитимации предпринимательства. *Государство и право*. 1997. № 5. С. 46-49
28. Кириченко В., Куракін О. Теорія держави і права. навчальний. посібник. Київ: *Центр навчальної літератури*, 2010. 264 с.
29. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України (2-ге вид., перероб. і доп) Одеса. *Юрид. літ-ра*. 2002. 312
30. Коваль Л. Яким бути адміністративному кодексу України. *Право України*. 1993. №3. с. 24
31. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
32. Козлов Ю.М. Советское административное право. Минск. 1984. С.62
33. Конституція України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
34. Костів М. В. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб та особливості її реалізації в адміністративно-деліктних відносинах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. Наук. 12.00.07. Київ., 2005. 21 с
35. Кузьменко О. В. Теоретичні засади адміністративного процесу: монографія. Київ. Атіка, 2005. 351 с.
36. Лисогор Н. Зміни у законодавстві про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності URL: http://www.adhdportal.com/book_2674_chapter_2_Zmst.html
37. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: монографія. Київ. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. 220с

38. Лютиков П.С. Юридичні особи як суб'єкти адміністративного права. Автореф..дис.на здобут.канд.юр.наук.12.00.07.Запоріжжя.2013.23с
39. Мацелик Т. О. Суб'єкти адміністративного права: поняття та види. Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). 2009. № 3(46). С. 159-164
40. Мовчан Д.В. Реєстраційне провадження в діяльності органів виконавчої влади. Автореф. на здобут канд.юр.наук.12.00.07.Харьків.2012.21с
41. Нікітіна А.П. Реалізація адміністративних повноважень органами виконавчої влади України при припиненні юридичної особи. Автореф. на здобут.канд.юр.наук.12.00.07.Запоріжжя.2013.21с
42. Петрова І.Г. Адміністративна відповідальність юридичних осіб у сфері охорони і використання природних ресурсів. Дис. на здобут.канд.юр.наук. 12.00.07. Київ.2014.173с
43. Покровський І.А. Основные проблемы гражданского права. Москва. 2001. С. 308
44. Порядок роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання, який затверджено наказом від 11.11.2014 № 1886/5
45. Принцип верховенства права : Проблеми теорії та практики: у двох книгах / За заг. ред. Ю. С. Шемчушенка / книга друга : Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві / Відп. ред. В. Б. Авер'янов. Київ. Конус-Ю, 2008. 314 с.
46. Про адміністративні послуги. Закон України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>
47. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства юстиції України в Україні URL.[ps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-20](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-20)
48. Про господарські товариства.URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>

49. Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Закон України. URL. [https:// zakon.r ada.gov. ua/laws /show/755-15](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15)
50. Про електронний цифровий підпис. Закон України від 22.05.2003 № 852-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. ст. 276
51. Про інформацію: Закон України від 2.10.1992. *Відомості Верховної Ради*. 1992. № 48
52. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 07 жовтня 2010 року № 2591-VI // *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 9. Ст. 58.
53. Про Національну систему конфіденційного зв'язку. Закон від 10.01.2002 № 2919-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №15. Ст.103
54. Про прокуратуру. Закон України. URL. [https:/ /zakon. rada. gov. ua/ laws /show /1697-18](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18)
55. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385
56. Проект Кодексу України про адміністративні проступки: № 5558 від 26.05.2004. URL. [http://w1.c1. rada.gov.ua/pls/ zweb2/webproc4 _2?id=&pf3516 =5558 &skl=5](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=5558&skl=5)
57. Протасов В.Н. Что и как регулирует право. Москва. 1995. 203 с.
58. Пусторослев П.П. Из лекций по особенной части русского уголовного права. 1908 г. 328с
59. Рабинович П.М. Основы загалної теорії права і держави. Київ. 1999, 232с
60. Рішення № 80345544, 04.03.2019, Окружний адміністративний суд міста Києва
61. Системи, в яких працює ЕЦП АЦСК органів юстиції України. Акредитований центр сертифікації ключів державного підприємства. *Офіційний веб-сайт*. 2017. URL: <https://ca.informjust.ua/partnership>
62. Словарь иностранных слов. Москва. 1995. 985 с
63. Словник іншомовних слів. Головна редакція Української Енциклопедії Академії наук УРСР. Київ. 1975. 551

64. Словник української мови в 11 т. АН УРСР. Інститут мовознавства. Київ. *Наукова думка* 1970 – 1980. 671 с.
65. Солов'яненко Д. Цифровий ідентифікатор об'єкта (DOI): ISBN суспільства знань. *Бібліотечний вісник*. 2009. № 4. С. 3–15
66. Талапина Э.В., Тихомиров Ю. А. Публичные функции в экономике. *Право и экономика*. 2002. № 6. С. 3–9
67. Тимощук В.П., Кірмач А.В. Оцінка якості адміністративних послуг . Київ.: Факт, 2005. 88 с.
68. Узагальнення судової практики Вищого адміністративного суду «Про деякі питання практики вирішення спорів у справах за участю органів державної податкової служби» від 08.10.2008 р URL.http://www.vasu.gov.ua/ua/generalization_court_practice.html?_m=publications&_t=rec&id=1158
69. Хохлов Е.Б., Бородин В.В. Понятие юридического лица: история и современная трактовка. *Государство и право*. 1993. №9. С.153–159
70. Хто і як здійснює державну реєстрацію <http://uzhgorod.net.ua/news/111289>
71. Цивільний кодекс України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
72. Шемчушенко Ю.С. Юридическая ответственность в области охраны окружающей среды / Ю.С. Шемчушенко, В.Л. Мунтян, Б.Г. Розовский. Киев: Наукова думка, 1978. 279 с
73. Шемшученко Ю.С. Великий енциклопедичний юридичний словник. Київ. Юрид. думка, 2007. 992
74. Шишка Р. Б. Поняття юридичної особи за законодавством України. *Вісник ЗНУ. Юридичні науки*. 2011. № 4. С. 66-70
75. *Юридична енциклопедія. Том 2. Видавництво „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажанова.*, Київ. 1999. 400 с
76. *Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ., Українська енциклопедія”, 1998. 736 с.*
77. *Юридична енциклопедія: у 6 т. /редкол. Ю. С. Шемшученко та ін. Київ. Українська енциклопедія, 2003.Т. 5. 736 с*

78. Юшкевич О. Г. Провадження в справах про державну реєстрацію фізичних осіб-підприємців : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2007. 230 с